

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 22.5.2006
KOM(2006) 216 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI

**ZATRZYMANIE PROCESU UTRATY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ DO
ROKU 2010 I W PRZYSZŁOŚCI**

Utrzymanie usług ekosystemowych na rzecz dobrobytu człowieka

{SEC(2006) 607}
{SEC(2006) 621}

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	3
2.	Dlaczego różnorodność biologiczna jest tak istotna?.....	5
3.	Co dzieje się z różnorodnością biologiczną i jakie są tego przyczyny?.....	6
4.	Czego dokonaliśmy do chwili obecnej i na ile skuteczne były nasze działania?.....	7
5.	Co powinniśmy w dalszym ciągu czynić?	13

ZAŁĄCZNIK 1: Plan działań UE do roku 2010 i dalszą przyszłość

ZAŁĄCZNIK 2: Najważniejsze wskaźniki dotyczące różnorodności biologicznej w UE

1. WSTĘP

Przez ostatnie dziesięciolecie ludzkość korzystała w ogromnym stopniu ze zdobyczy rozwoju¹, które przyczyniły się do poprawy naszego bytu. Jednak rozwój ten w dużej mierze wiązał się ze spadkiem zarówno różnorodności jak i zasięgu systemów naturalnych, czyli ze spadkiem różnorodności biologicznej². Ta utrata różnorodności biologicznej na poziomie ekosystemów, gatunków i genów jest niepokojąca nie tylko z powodu znaczenia natury jako takiej, lecz także dlatego, że jej skutkiem jest obniżenie jakości tzw. „usług ekosystemowych”, dostarczanych przez systemy naturalne. Usługi te obejmują wytwarzanie zasobów żywnościowych, paliw, włókien oraz substancji leczniczych, zapewnienie równowagi obiegu wody, regulację warunków klimatycznych i zanieczyszczenia powietrza, utrzymanie żyzności gleby oraz obiegu składników odżywczych. W tym kontekście obawy związane ze stanem różnorodności biologicznej są nierozłącznie związane z kwestią zrównoważonego rozwoju i leżą u podstaw konkurencyjności, wzrostu i zatrudnienia oraz podnoszenia poziomu życia.

W niedawno opublikowanej Milenijnej ocenie ekosystemów (Millennium Ecosystem Assessment, MA)³, przygotowanej przez Sekretariat Generalny ONZ podkreślono, że większość tego rodzaju usług odznacza się tendencją spadkową, zarówno w UE, jak i na świecie. W ocenie stwierdzono, że zasadniczy problem to szafowanie naturalnym kapitałem Ziemi oraz ryzyko, że ekosystemy utracą zdolność służenia przyszłym pokoleniom. Tendencję tę możemy odwrócić, lecz jedynie poprzez dokonanie zasadniczych zmian w polityce i praktyce.

UE podjęła w tym zakresie istotne zobowiązania. W 2001 r. szefowie państw UE postanowili „zatrzymać proces utraty różnorodności biologicznej [w UE] do 2010 r.”⁴ oraz „przywrócić pierwotny stan siedlisk i systemów naturalnych”⁵. W 2002 r. przyłączyli się oni do 130 przywódców z całego świata postanawiając „w znacznym stopniu zmniejszyć wskaźnik utraty różnorodności biologicznej [na świecie] do 2010 r.”⁶. Z badań opinii publicznej wynika, że niepokoje związane ze stanem przyrody i różnorodności biologicznej są podzielane przez obywateli UE⁷.

Na poziomie Wspólnoty ramy polityczne mające na celu powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej w UE zostały już w znacznej mierze przyjęte. Cele związane z kwestią różnorodności biologicznej włączono na przykład do Strategii zrównoważonego rozwoju (Sustainable Development Strategy, SDS)⁸ oraz lizbońskiego partnerstwa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, jak również do szerokiej gamy zagadnień objętych polityką ochrony środowiska i politykami sektorowymi. W

¹ Patrz np. tendencje we Wskaźniku rozwoju społecznego, *Raport UNDP (Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju) 2005*

² Sekretariat Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD Secretariat) (2006), *Raport Global Biodiversity Outlook 2*.

³ <http://www.maweb.org>

⁴ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska w Geteborgu, 15 i 16 czerwca 2001 r.

⁵ COM (2001) 264 wersja ostateczna

⁶ Światowy szczyt w sprawie zrównoważonego rozwoju, Plan realizacji

⁷ Badanie specjalne Eurobarometr 217 (2005)

⁸ COM (2001) 264 wersja ostateczna

1998 r. przyjęto Strategię na rzecz różnorodności biologicznej (Biodiversity Strategy)⁹, natomiast związane z nią plany działania¹⁰ przyjęto w 2001 r. Większość państw członkowskich również opracowało lub opracowuje tego rodzaju strategię bądź plany działań.

Podczas gdy osiągnięto już znaczne postępy i widoczne są pierwsze oznaki spowolnienia procesu utraty różnorodności biologicznej, tempo i zasięg realizacji planów są jak dotąd niewystarczające. Różnorodność biologiczna w dalszym ciągu ubożeje i stale spada. Osiągnięcie celu wyznaczonego na 2010 r. jest wciąż możliwe, lecz wymagać będzie przyspieszenia działań na poziomie Wspólnoty i poszczególnych państw członkowskich.

Istnieją dwa szczególne źródła zagrożenia różnorodności biologicznej w UE. Pierwsze z nich to nieprzemyślana gospodarka gruntami i planowanie przestrzenne. Na państwach członkowskich spoczywa szczególnie obowiązek pogodzenia, poprzez udoskonalenie planowania, gospodarki gruntami i potrzeb związanych z planowaniem przestrzennym z ochroną różnorodności biologicznej i utrzymaniem usług ekosystemowych. Drugie ze źródeł to rosnący wpływ zmian klimatycznych na różnorodność biologiczną. Dlatego tym bardziej konieczne jest podjęcia skutecznych działań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych wykraczającej poza cele określone w protokole z Kioto. Musimy także wspierać dostosowanie różnorodności biologicznej do zmian klimatycznych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu, że same środki mające na celu dostosowanie do zmian klimatycznych oraz łagodzenie ich skutków nie szkodzą różnorodności biologicznej.

Postępy czynione na świecie nie są zachęcające. Nieosiągnięcie światowego celu przewidzianego na 2010 r. jest realnym zagrożeniem. UE jest współodpowiedzialna za zaistniałą sytuację. Nasz styl życia jest w znacznej mierze zależny od przywozu z krajów rozwijających się towarów, których wytwarzanie i transport może często przyspieszać proces utraty różnorodności biologicznej. Jeśli chcemy zmienić ten stan rzeczy, musimy wzmocnić naszą wiarygodność poprzez ochronę różnorodności biologicznej w UE, przy jednoczesnym podwojeniu wysiłków zmierzających do jej ochrony na świecie poprzez pomoc na rzecz rozwoju, utrzymywanie stosunków handlowych i wypracowanie wspólnych międzynarodowych reguł działania.

W niniejszym komunikacie przedstawiono zasięg problemu i dokonano przeglądu adekwatności dotychczasowych działań podejmowanych w tej kwestii w UE. Określono także kluczowe dziedziny polityki UE, w których należy podjąć działania, jak również związane z nimi cele i środki wspomagające osiągnięcie celów wyznaczonych na 2010 r. i kierujące różnorodność biologiczną na drogę odnowy. Przełożono je na szczególne cele i działania przedstawione w załączonym „Planie działań UE do roku 2010 i dalszą przyszłość”. Plan ten skierowany jest zarówno do instytucji wspólnotowych, jak i poszczególnych państw członkowskich. Określono w nim wzajemne kompetencje, tak by móc wspólnie podjąć działania. Plan, opracowany na podstawie szeroko zakrojonych konsultacji przeprowadzonych z ekspertami oraz konsultacji publicznych, cieszy się pełnym poparciem tych kręgów.

⁹ COM (1998) 42 wersja ostateczna

¹⁰ COM (2001) 162 wersja ostateczna

Powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej do 2010 r. nie jest celem samym w sobie. Komisja zamierza zainicjować debatę na temat długoterminowej wizji kształtowania przyszłej polityki, która zadecyduje o kształcie środowiska przyrodniczego jakiego pragniemy w UE, oraz o roli jaką UE odgrywa w zakresie ochrony tego środowiska na świecie.

2. DLACZEGO RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA JEST TAK ISTOTNA?

Czy doprowadzanie coraz większej liczby gatunków do wyginięcia ma jakieś znaczenie? Czy ludzka pomysłowość i technologia nie są w stanie zastąpić utraconych usług ekosystemowych?

Dla wielu ludzi utrata gatunków i siedlisk naturalnych ma znaczenie, ponieważ ich zdaniem, z etycznego punktu widzenia, człowiek nie ma prawa decydować o losie natury. Patrząc na tę kwestię bardziej przyziemnie, natura jest dla ludzkości cenna, ponieważ stanowi źródło inspiracji i przyjemności. Podczas gdy tego rodzaju wartości są trudne do wyrażenia ilościowo, środowisko przyrodnicze jest podstawą funkcjonowania sektora turystyki i wypoczynku.

Z ekonomicznego punktu widzenia różnorodność biologiczna przynosi korzyści obecnym i przyszłym pokoleniom poprzez usługi ekosystemowe. Usługi te obejmują wytwarzanie zasobów żywnościowych, paliw, włókien oraz substancji leczniczych, zapewnienie równowagi obiegu wody, regulację warunków klimatycznych i zanieczyszczenia powietrza, utrzymanie żyzności gleby oraz obiegu składników odżywczych. Niełatwo wyrazić korzyści płynące z tych usług na świecie w dokładnych wartościach pieniężnych, jednak szacuje się, że sięgają one rzędu setek miliardów EUR rocznie. Usługi te są podstawą wzrostu, zatrudnienia i dobrobytu w UE. W krajach rozwijających się usługi ekosystemowe odgrywają kluczową rolę w dążeniu do osiągnięcia milenijnych celów rozwoju. Jednakże według Milenijnej oceny ekosystemów, stan około dwóch trzecich usług ekosystemowych na świecie pogarsza się, w wyniku nadmiernej eksploatacji i utratę różnorodności gatunkowej, która gwarantuje ich stabilność.

Dowodem tego pogarszania jest na przykład gwałtowny spadek zasobów ryb, powszechna utrata żyzności gleby, problemy zmniejszających się populacji owadów zapylających oraz ograniczona zdolność naszych rzek do retencji wód powodziowych. Możliwości zastąpienia tych naturalnych systemów zabezpieczających naszą egzystencję ludzką pomysłowością bądź technologią są ograniczone. Nawet wtedy, gdy uda się je zastąpić, koszty zastąpienia są często wyższe od kosztów zapobiegania utracie różnorodności biologicznej w pierwszym rzędzie. Po osiągnięciu pewnego poziomu niekorzystnych zmian odtworzenie ekosystemów staje się niezmiernie trudne lub wręcz niemożliwe. Wyginięcie jest procesem nieodwracalnym. Człowiek nie może bowiem przetrwać bez naturalnych systemów wspierającego jego życie.

3. CO DZIEJE SIĘ Z RÓŻNORODNOŚCIĄ BIOLOGICZNĄ I JAKIE SĄ TEGO PRZYCZYNY?

3.1. Stan różnorodności biologicznej i tendencje zmian

Według Milenijnej oceny ekosystemu ekosystemów europejskie narażone były w większym stopniu na fragmentację powodowaną działalnością człowieka, niż te występujące na innych kontynentach. Na przykład jedynie 1–3% lasów w Europie zachodniej można sklasyfikować jako „niezakłócone wpływami człowieka”. Od lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku Europa straciła ponad połowę terenów podmokłych i większość terenów uprawnych o wysokich walorach przyrodniczych. Także wiele ekosystemów morskich uległo degradacji. Wielu gatunkom europejskim grozi wyginiecie. Dotyczy to 42 % rodzimych ssaków, 43% ptaków, 45 % motyli, 30 % płazów, 45 % gadów i 52 % ryb słodkowodnych. Większość najważniejszych zasobów ryb morskich znajduje się poniżej bezpiecznych granic ich stanu biologicznego. Około 800 europejskim gatunkom roślin grozi całkowite wyginiecie. Nie do końca poznane, lecz potencjalnie znaczące zmiany dotyczą również organizmów niższych, w tym bezkręgowców, oraz różnorodności drobnoustrojów. Ponadto w przypadku wielu niegdyś powszechnie występujących gatunków nastąpił spadek populacji. Procesowi zanikania gatunków i spadkowi ich różnorodności towarzyszy znacząca utrata różnorodności genetycznej.

Utrata różnorodności biologicznej jest jeszcze bardziej alarmująca w pozostałych częściach świata¹¹. Od drugiej połowy lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku zniszczeniu uległa powierzchnia lasów tropikalnych przewyższająca rozmiarem obszar UE. Lasy te stały się przede wszystkim źródłem drewna, oleju palmowego i ziaren soi, jak również terenem hodowli bydła. Co 3 - 4 lata zniszczeniu ulega obszar lasów równy powierzchni Francji. Inne ekosystemy, takie jak tereny podmokłe, tereny suche, wyspy, lasy strefy umiarkowanej, lasy namorzynowe i rafy koralowe, również ponoszą szkody. Tempo wymierania gatunków jest w chwili obecnej około 100 razy szybsze niż to, które można „wyczytać” ze złóż kopalnych. Przewiduje się jego dalszy wzrost, grożący nowym „masowym wyginieciem”, na skalę niespotykaną od czasu wyginiecia dinozaurów.

3.2. Siły i czynniki powodujące utratę różnorodności biologicznej

Najważniejsze czynniki siły powodujące utratę różnorodności biologicznej są dobrze znane. Głównym czynnikiem powodującym straty jest fragmentacja siedlisk, degradacja i zniszczenie powodowane zmianą w użytkowaniu gruntów, która wynika między innymi z przekształcania i intensyfikacji systemów produkcji, zaniechania tradycyjnych metod gospodarowania (często sprzyjających różnorodności biologicznej), prowadzenia prac budowlanych oraz katastrof, takich jak pożary. Inne ważne czynniki powodujące zmniejszanie różnorodności biologicznej to nadmierna eksploatacja, rozprzestrzenianie się obcych gatunków inwazyjnych i zanieczyszczenie środowiska. Znaczenie poszczególnych czynników różni się w zależności od miejsca, przy czym często szereg czynników występuje jednocześnie.

¹¹ CBD Secretariat (2006) *op. cit.*

U podstaw powyższych czynników leżą dwie decydujące siły: przyrost ludności i rosnące spożycie na głowę. Oddziaływanie tych sił będzie jeszcze znaczniejsze, co spowoduje wzrost wpływu czynników powodujących utratę różnorodności biologicznej, zwłaszcza na lasy tropikalne oraz inne ekosystemy tropikalne i górskie. Choć siły te są wprawdzie mniej znaczące jeśli chodzi o utratę różnorodności biologicznej w UE, to także w UE nastąpi wzrost innych czynników, łącznie ze wzrostem zapotrzebowań mieszkaniowych i infrastruktury transportowej.

Inne istotne siły to błędy w zarządzaniu i nieuznawanie w ramach tradycyjnej ekonomii wartości gospodarczej naturalnego kapitału i usług ekosystemowych.

Do tych sił należy jeszcze zaliczyć zmiany klimatyczne, których skutki dla różnorodności biologicznej (takie jak zmieniające się modele rozmieszczenia siedlisk, migracji i reprodukcji) są już widoczne. Do 2100 r. spodziewany jest wzrost średniej temperatury w Europie od 2°C do 6,3°C powyżej poziomu z 1990 r. Skutki takiej zmiany dla różnorodności biologicznej byłyby ogromne.

Także globalizacja, w tym europejski handel, potęguje oddziaływanie czynników powodujących straty różnorodności biologicznej i usługom ekosystemowym w krajach rozwijających się i na terenie UE poprzez między innymi wzrost zapotrzebowania na zasoby naturalne, przyczynianie się do emisji gazów cieplarnianych oraz sprzyjanie rozprzestrzenianiu się obcych gatunków inwazyjnych.

4. CZEGO DOKONALIŚMY DO CHWILI OBECNEJ I NA ILE SKUTECZNE BYŁY NASZE DZIAŁANIA?

W niniejszej części przedstawiony zostanie zarys postępu osiągniętego w zakresie realizacji wspólnotowej Strategii na rzecz różnorodności biologicznej oraz odnośnych Planów działań, zgodnie z wymogiem przedstawienia takiego sprawozdania Radzie i Parlamentowi Europejskiemu. Zarys ten powstał w oparciu o przegląd działań politycznych w dziedzinie różnorodności biologicznej przeprowadzony w latach 2003-2004¹², uwzględnia on także późniejsze dokonania.

4.1. Podejście UE do polityki w dziedzinie różnorodności biologicznej

W podejściu politycznym UE do różnorodności biologicznej uznaje się, że nie jest ona równomierna i że niektóre siedliska i gatunki są w większym stopniu podatne na zagrożenia niż inne. W związku z tym UE poświęca szczególną uwagę utworzeniu i ochronie znaczącej pod względem powierzchni i reprezentatywności sieci Natura 2000, obejmującej obszary o najwyższych walorach przyrodniczych. Jednak uznaje się również fakt, że znaczna część zasobów bioróżnorodności występuje poza tymi obszarami. Zatem działania wykraczające poza ramy sieci Natura 2000 prowadzone są w ramach specjalnej polityki w dziedzinie ochrony przyrody (np. działania na rzecz zagrożonych gatunków, bądź zagwarantowanie łączności między obszarami sieci

¹² Więcej informacji można uzyskać w materiałach z konferencji w Malahide dotyczących audytu, które są dostępne na stronie internetowej DG ds. środowiska w portalu Europa: http://europa.eu.int/comm/environment/nature/biodiversity/develop_biodiversity_policy/malahide_conference/index_en.htm

Natura 2000) oraz poprzez włączenie potrzeb różnorodności biologicznej do polityki rolnej, rybołówstwa i innych polityk UE.

Na arenie międzynarodowej UE skupia się na wzmocnieniu Konwencji o różnorodności biologicznej (Convention on Biological Diversity, CBD) oraz innych porozumień związanych z tą kwestią, kontynuuje ich urzeczywistnianie oraz wspiera utrzymanie różnorodności biologicznej poprzez pomoc dla innych krajów. UE brała czynny udział w regulowaniu kwestii niezrównoważonego handlu zagrożonymi gatunkami i wspierała synergie pomiędzy Światową Organizacją Handlu oraz wielostronnymi (międzynarodowymi) porozumieniami dotyczącymi środowiska. Do chwili obecnej stosunkowo mało uwagi poświęcano kwestii różnorodności biologicznej w odniesieniu do dwu- i wielostronnych umów handlowych.

4.2. Kwestia różnorodności biologicznej w polityce wewnętrznej UE

4.2.1. Zabezpieczenie ochrony najważniejszych siedlisk i gatunków

Podstawą działań podejmowanych w tym zakresie na poziomie UE jest dyrektywa ptasia¹³ i dyrektywa siedliskowa¹⁴ (tzw. „dyrektywy dotyczące przyrody”). Mimo że dyrektywy te nie zostały jeszcze w pełni wdrożone we wszystkich państwach członkowskich, osiągnięto już znaczne postępy w wyznaczaniu sieci Natura 2000. Sieć ta obejmuje obszary obejmujące „wystarczająco duże” tereny reprezentujące 200 typów najważniejszych europejskich siedlisk przyrodniczych. W chwili obecnej obejmuje ona około 18% terytorium UE-15. Proces rozszerzania sieci na kraje UE-10 jest zaawansowany. Plany działań dotyczące ochrony poszczególnych gatunków przyniosły już wymierne korzyści dla niektórych najbardziej zagrożonych gatunków europejskich.

Problemami do rozwiązania pozostają dotychczasowy brak sieci Natura 2000 w środowisku morskim, niszczący wpływ działań służących rozwojowi gospodarczemu prowadzonych na obszarach objętych siecią Natura 2000 oraz ograniczone środki budżetowe przeznaczone na skuteczne zarządzanie tymi terenami i działania wspierające. Pełne korzyści, jakie sieć ta przyniesie różnorodności biologicznej i usługom ekosystemowym, nie będą odczuwalne dopóki problemy te nie zostaną całkowicie rozwiązane.

Regiony najbardziej oddalone oraz kraje i terytoria zamorskie państw członkowskich mają znaczenie dla różnorodności biologicznej w skali międzynarodowej, jednak większość z nich nie jest objęta dyrektywami dotyczącymi przyrody¹⁵.

¹³ Dyrektywa 79/409/WE, Dz.U. L 103 z 25.4.1979, str. 1, ostatnio zmieniona rozporządzeniem (WE) nr 807/2003, Dz.U. L 122 z 6.5.2003, str. 36.

¹⁴ Dyrektywa 92/43/EWG, Dz.U. L 206 z 22.7.1992, str. 7, ostatnio zmieniona dyrektywą 97/62/WE, Dz.U. L 305 z 8.11.1997, str. 42.

¹⁵ Azory, Madera i Wyspy Kanaryjskie są nimi objęte.

4.2.2. *Włączenie kwestii różnorodności biologicznej do Strategii zrównoważonego rozwoju (SDS), lisbońskiego partnerstwa na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz polityki ochrony środowiska*

Ochrona różnorodności biologicznej jest kluczowym celem SDS oraz szóstego programu działań w zakresie środowiska naturalnego (EAP)¹⁶. Uznawana jest ona również za istotny cel przyczyniający się do wzrostu i zatrudnienia w UE (dwie trzecie państw członkowskich podjęło tę kwestię w swoich krajowych programach reform w ramach strategii lisbońskiej). Znaczący postęp osiągany w polityce ochrony środowiska przynosi korzyści dla różnorodności biologicznej. Jeszcze większy sukces odniesiono redukując wpływ zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł punktowych, takich jak ścieki komunalne, na ekologiczny stan rzek. Jednak rozproszone zanieczyszczenia, takie jak obecne w powietrzu substancje powodujące eutrofizację stanowią w dalszym ciągu duże zagrożenie. Niedawno przyjęte dyrektywy ramowe i strategie tematyczne dotyczące wody, powietrza, środowiska morskiego, gleby, zasobów naturalnych, rozwoju miast oraz oczekiwana strategia w dziedzinie pestycydów powinny zapewnić osiągnięcie dalszego postępu.

4.2.3. *Włączenie kwestii różnorodności biologicznej do polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich*

Działalność rolnicza, obejmująca znaczną część terytorium UE, przyczynia się do ochrony zasobów genetycznych, gatunków i siedlisk. Jednak w ostatnich dziesięcioleciach intensywna i wyspecjalizowana działalność rolnicza, przy jednoczesnej marginalizacji i niepełnym wykorzystaniu gruntów, spowodowała dużą utratę różnorodności biologicznej. Wspólna polityka rolna (WPR), wraz z szerzej pojmowaną dynamiką rozwojową sektora rolnego, była jedną z sił decydujących o tym procesie. Jednak od 1992 polityka ta jest stale modyfikowana, by lepiej odpowiadać na potrzeby różnorodności biologicznej. Rosnące wykorzystanie programów rolno-środowiskowych, kodów dobrej praktyki rolniczej, zasad rolnictwa ekologicznego oraz wsparcie finansowe gospodarowania na obszarach o niekorzystnych warunkach wywarły pozytywny wpływ na różnorodność biologiczną użytków rolnych. Przeprowadzona w 2003 r. reforma WPR wspiera powyższe, jak również inne działania sprzyjające różnorodności biologicznej. Działania podejmowane w ramach polityki rynkowej, w tym obowiązkowe działania zgodne z zasadą wzajemnej współzależności, jednolita płatność na gospodarstwo (czyli oddzielenie płatności od produkcji) oraz modulacja płatności powinny w bezpośredni sposób korzystnie wpływać na różnorodność biologiczną.

¹⁶ Decyzja nr 1600/2002/WE, Dz.U. L 242 z 10.9.2002, str. 1.

W nowym rozporządzeniu w sprawie rozwoju obszarów wiejskich¹⁷ przewidziano między innymi zwiększenie wsparcia dla sieci Natura 2000, utrzymanie programów i płatności rolno-środowiskowych na rzecz obszarów o utrudnionych warunkach gospodarowania oraz zestaw środków wspierających zrównoważone gospodarowanie lasami (przy czym niektóre z nich mają na celu poprawę ich wartości ekologicznej), takich jak płatności leśno-środowiskowe. Jednak korzyści odniesione z wprowadzenia tych środków działania będą zależeć od ich wdrożenia przez państwa członkowskie oraz od dostępnych środków budżetowych.

4.2.4. Włączenie kwestii różnorodności biologicznej do polityki rybołówstwa

Wspólnotowy sektor rybołówstwa i akwakultury wywiera niekorzystny wpływ zarówno na zasoby ryb poławiane dla celów handlowych, jak i na pozostałe gatunki i siedliska. Wprawdzie w ostatnich latach poczyniono postępy we włączaniu kwestii różnorodności biologicznej do polityki rybołówstwa, jednak na ocenę ich skuteczności jest zbyt wcześnie. Zreformowana i w pełni wdrożona Wspólna Polityka Rybołówstwa (WPRyb)¹⁸ przyczyni się do redukcji natężenia połowów, poprawy stanu poławianych zasobów i lepszej ochrony pozostałych gatunków i siedlisk.

4.2.5. Włączenie kwestii różnorodności biologicznej do polityki rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego

Dyrektywy dotyczące przyrody oraz dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (EIA)¹⁹ zawierają wymogi rozważenia potencjalnego oddziaływania planów i przedsięwzięć na poziomie regionalnym i terytorialnym na środowisko i przyrodę. Obejmują one rozważenie alternatywnych rozwiązań oraz opracowanie środków zapobiegających i redukujących negatywne oddziaływanie planów lub przedsięwzięć. Pomocne okazują się dokładne oceny dokonywane na początkowym etapie procesu podejmowania decyzji. Jednakże często są one dokonywane zbyt późno, a ich jakość pozostawia wiele do życzenia. Niedawne wprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SEA)²⁰, stosowanej w odniesieniu do niektórych planów i programów, powinno przyczynić się do lepszego pogodzenia potrzeb ochrony środowiska z potrzebami rozwoju gospodarczego poprzez zagwarantowanie, że oddziaływanie to będzie analizowany na wcześniejszym etapie procesu planowania.

4.2.6. Kontrolowanie obcych gatunków

Kontrolowanie obcych gatunków inwazyjnych uznano za działanie priorytetowe w ramach szóstego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Podczas gdy wsparcia udzielono określonym lokalnym programom eliminowania tych gatunków w ramach instrumentu finansowego LIFE, Wspólnota musi w dalszym ciągu opracować kompleksową strategię dotyczącą tej kwestii. Prace nad jej opracowaniem są już w toku.

¹⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, Dz.U. L z 21.10.2005, str. 1.

¹⁸ COM (2001) 135 wersja ostateczna

¹⁹ Dyrektywa 85/337/EWG zmieniona dyrektywą 97/11/WE, Dz.U. L 73 z 14.3.1997, str. 5.

²⁰ Dyrektywa 2001/42/WE, Dz.U. L 197 z 21.7.2001, str. 30.

4.3. Kwestia różnorodności biologicznej w polityce zewnętrznej UE

4.3.1. *Wspólnych międzynarodowych reguł działania*

UE odgrywa aktywną rolę w wypracowaniu wspólnych reguł działania w zakresie różnorodności biologicznej na arenie międzynarodowej. Komisja i państwa członkowskie są jednak zdania, że należy znacznie wzmocnić wdrażanie Konwencji o różnorodności biologicznej. UE wdraża również szereg innych międzynarodowych porozumień, których przedmiotem jest różnorodność biologiczna, oraz wspiera synergie pomiędzy nimi.

4.3.2. *Pomoc zewnętrzna*

Państwa członkowskie wnoszą istotny wkład finansowy w Fundusz na rzecz globalnego środowiska (GEF – Global Environmental Facility), który wspiera projekty w zakresie różnorodności biologicznej. Jednakże wkład ten wynosi mniej niż jedna setna całkowitego budżetu Wspólnoty i państw członkowskich przeznaczonego na pomoc rozwojową. Uwzględnienie kwestii różnorodności biologicznej w poszczególnych budżetach było niezadowalające, głównie z powodu niewielkiej wagi przywiązywanej do tej kwestii w obliczu innych istotnych potrzeb.

Jednak w Komunikacie Komisji w sprawie spójności polityki na rzecz rozwoju²¹ sprecyzowano, że „UE powinna zwiększyć nakłady przeznaczone na bioróżnorodność oraz wzmocnić środki tak, aby bioróżnorodność stała się elementem głównego nurtu pomocy rozwojowej.” Ambicja ta kontynuowana jest w ramach nowej polityki rozwoju UE²² (Europejski konsens w sprawie współpracy na rzecz rozwoju) oraz polityki sąsiedztwa²³.

4.3.3. *Handel międzynarodowy*

Podjęto już pierwsze wysiłki mające na celu zniwelowanie wpływu handlu drewnem na lasy tropikalne²⁴, jednak przedsięwzięto niewiele, by stawić czoła innym przyczynom wylesiania, które mają związek z handlem. Dzięki aktywnemu zaangażowaniu w Konwencję o handlu międzynarodowym dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem osiągnięto już pewne postępy w zakresie handlu dziką fauną i florą. Ogólnie rzecz biorąc, UE wspiera połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z kwestiami handlu międzynarodowego (np. poprzez prace prowadzone w zakresie oceny wpływu na zrównoważony rozwój związany z handlem) oraz bierze udział w światowych wysiłkach zmierzających do ograniczenia niezrównoważonych wzorców produkcji i konsumpcji, jednak jak dotąd z niewielkim wymiernym skutkiem dla różnorodności biologicznej.

²¹ COM (2005) 134 wersja ostateczna

²² COM (2005) 311 wersja ostateczna

²³ COM (2003) 104 wersja ostateczna, COM (2004) 373 wersja ostateczna

²⁴ COM (2003) 251 wersja ostateczna

4.4. Działania wspierające

4.4.1. Wiedza

Szósty program ramowy²⁵, uzupełniany środkami finansowymi państw członkowskich przeznaczonymi na badania, przyczynił się do wzmocnienia europejskiego podejścia do badań nad różnorodnością biologiczną oraz do poprawy wsparcia jakie niesie nauka dla polityki UE oraz polityki jej regionów partnerskich, w szczególności krajów rozwijających się. Jednak aby uzupełnić braki wiedzy potrzeba znacznie więcej. Pomocna ocena potrzeb badawczych została dokonana przez platformę europejską na rzecz strategii badań nad różnorodnością biologiczną. Niedawny wniosek w sprawie siódmego programu ramowego (7PR)²⁶ umożliwia zajęcie się tymi potrzebami poprzez współpracę, tworzenie nowych struktur oraz budowanie potencjału.

Kluczową rolę w zwróceniu uwagi polityków i społeczeństwa na obecną sytuację i tendencje w zakresie różnorodności biologicznej oraz usług ekosystemowych na świecie odegrała Milenijna ocena ekosystemów. Mimo dokonania tej ważnej oceny, w chwili obecnej nie istnieje żaden mechanizm gwarantujący, że sytuacja poddawana jest regularnym przeglądom i aktualizacji.

4.4.2. Podnoszenie świadomości i zaangażowanie społeczeństwa

Na poziomie wspólnotowych instytucji, państw członkowskich oraz społeczeństwa obywatelskiego podejmowano szereg różnorodnych inicjatyw w tym zakresie, takich jak przyjęcie dyrektyw w sprawie Konwencji z Århus, czy też angażująca wiele zainteresowanych stron inicjatywa „Countdown 2010”. Cele wyznaczone do osiągnięcia w 2010 r. są pomocne w podnoszeniu politycznego znaczenia tej kwestii.

4.4.3. Monitorowanie i sprawozdawczość

Postępy czynione są również w opracowywaniu i usprawnianiu wskaźników, monitorowania i sprawozdawczości. Wskaźnik stanu różnorodności biologicznej został wybrany jako wskaźnik strukturalny w 2004 r. oraz jako główny wskaźnik zrównoważonego rozwoju w 2005 r. Ponadto Komisja, wraz z Europejską Agencją Środowiska, opracowuje zestaw głównych wskaźników stanu różnorodności biologicznej w oparciu o wskaźniki przyjęte w ramach Konwencji o różnorodności biologicznej. Trwają również prace nad opracowaniem podejścia i narzędzi w zakresie monitorowania oraz usprawnienia sprawozdawczości w ramach dyrektyw dotyczących przyrody.

²⁵ Decyzja nr 1513/2002/WE, Dz.U. L 232 z 29.8.2002, str. 1.

²⁶ COM (2005) 119 wersja ostateczna

5. CO POWINNIŚMY W DALSZYM CIĄGU CZYNIĆ?

5.1. Plan działań UE do roku 2010 i na dalszą przyszłość

Punktem kulminacyjnym przeglądu polityki prowadzonym w latach 2003-2004 była konferencja zorganizowana przez Prezydencję Irlandii w Malahide w maju 2004 r., która zgromadziła najważniejsze zainteresowane strony i podczas której osiągnięto porozumienie, znane jako „Przesłanie z Malahide”, dotyczące priorytetowych celów pomocnych w wypełnieniu zobowiązań na 2010 r.²⁷

W oparciu o to porozumienie, jak również na podstawie analiz przedstawionych w pkt 2-4 powyżej, Komisja określiła cztery kluczowe obszary polityki, w których należy podjąć działania, oraz dziesięć priorytetowych celów z nimi związanych. Ponadto określiła ona cztery podstawowe środki wspierające. Cele oraz środki wspierające znajdują mocne poparcie w wynikach niedawno przeprowadzonych konsultacji publicznych²⁸.

Osiągnięcie celów oraz podjęcie środków wspierających wymagać będzie podjęcia pewnych działań, które, wraz z odpowiednimi celami, określono w „Planie działań UE do roku 2010 i na dalszą przyszłość”, załączonym do niniejszego komunikatu. W planie działań określono również działania i cele w zakresie monitorowania, dokonywania oceny i sprawozdawczości.

Plan działań odzwierciedla nowe podejście w zakresie polityki UE w dziedzinie różnorodności biologicznej. Jego adresatem jest zarówno Wspólnota, jak i państwa członkowskie, określa on role poszczególnych stron w odniesieniu do danego działania oraz ustanawia kompleksowy plan działań priorytetowych zmierzających do osiągnięcia konkretnych celów w określonym czasie. Jego powodzenie zależeć będzie od pomyślnego dialogu i partnerstwa pomiędzy Komisją a państwami członkowskimi oraz wspólnej realizacji.

Przedmiotowy plan działań odpowiada na niedawne wezwanie zawarte w Konwencji o różnorodności biologicznej, zgodnie z którym należy ustalić priorytety działań podejmowanych do 2010 r.²⁹ Jest on również uzupełnieniem wspólnotowych planów działań i strategii w zakresie różnorodności biologicznej. Państwa członkowskie są zachęcane do dostosowania swoich strategii i planów działań przy uwzględnieniu przedmiotowego planu.

Komisja proponuje, by, zgodnie z uwagami Rady i Parlamentu Europejskiego, realizacja planu działań była nadzorowana przez istniejącą Grupę ekspertów ds. różnorodności biologicznej (Biodiversity Expert Group, BEG). BEG powinna również starać się zagwarantować koordynację i wzajemne uzupełnianie się działań podejmowanych na poziomie Wspólnoty i państw członkowskich.

²⁷ W: Sprawozdanie z konferencji, strona internetowa DG ds. Środowiska w portalu Europa

²⁸ Strona internetowa DG ds. Środowiska w portalu Europa

²⁹ Secretariat CBD (2006) *op. cit.*

5.2. Cztery kluczowe obszary polityki i dziesięć celów priorytetowych

W tej części komunikatu przedstawione zostaną cztery kluczowe obszary polityki i dziesięć celów priorytetowych, objaśniony zostanie ich zakres oraz podkreślone zostaną niektóre główne działania określone w planie działań.

5.2.1. 1 OBSZAR POLITYKI: Różnorodność biologiczna w UE

Cele

1. Zachować najważniejsze siedliska i gatunki w UE

Działania na rzecz najważniejszych siedlisk i gatunków w UE są niezbędne w celu powstrzymania procesu utraty różnorodności biologicznej do 2010 r. oraz wspierania poprawy ich stanu. Ochrona siedlisk wymaga od państw członkowskich podjęcia większych wysiłków w zakresie proponowania, wyznaczania, ochrony i skutecznego zarządzania obszarami w ramach sieci Natura 2000. Ochrona ta wiąże się również ze wzmocnieniem przez państwa członkowskie spójności, łączności oraz wytrzymałości sieci, w tym wsparcie dla funkcjonowania obszarów chronionych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Wykorzystywanie planów działań dotyczących poszczególnych gatunków w celu ratowania najbardziej zagrożonych gatunków w UE powinno zostać rozszerzone. Podobne działania w zakresie siedlisk i gatunków należy podjąć w tych najbardziej oddalonych regionach, które nie są objęte dyrektywami dotyczącymi przyrody³⁰.

2. Chronić i odtwarzać różnorodność biologiczną i usługi ekosystemowe na pozostałym obszarze lądowym UE

3. Chronić i odtwarzać różnorodność biologiczną i usługi ekosystemowe w pozostałym środowisku morskim UE

Sieć Natura 2000 oraz objęcie ochroną gatunków zagrożonych nie będą możliwe do osiągnięcia w długiej perspektywie czasowej bez zagwarantowania korzystniejszych warunków dla różnorodności biologicznej w środowisku lądowym, słodkowodnym i morskim. Kluczowe działania w tym zakresie obejmują: zoptymalizowanie wykorzystania dostępnych środków w ramach zreformowanej WPR, zwłaszcza w celu zapobieżenia intensyfikacji lub zaniechaniu prowadzenia działalności na terenach rolniczych i zalesionych o wysokiej wartości przyrodniczej oraz wspieranie ich odtworzenia; realizację przyszłego planu działań dotyczącego gospodarki leśnej, w tym działania zapobiegające pożarom lasów i służące walce z nimi; zoptymalizowanie wykorzystania dostępnych środków w ramach zreformowanej WPRy, zwłaszcza w celu odtworzenia zasobów ryb, zmniejszenia wpływu na pozostałe gatunki oraz zredukowania szkód powstałych w siedliskach morskich; przyspieszenie procesu wdrażania najważniejszych dyrektyw ramowych i strategii tematycznych w dziedzinie ochrony środowiska, które redukują negatywny wpływ na różnorodność biologiczną, zwłaszcza poprzez poprawę jakości wód słodkich, środowiska morskiego i gleby oraz poprzez zmniejszenie wpływu rozproszonych zanieczyszczeń (np. obecne w powietrzu

³⁰ tzn. działania podejmowane dobrowolnie oraz z inicjatywy rządu w przypadku Gujany Francuskiej, wysp Reunion, Gwadelupy i Martyniki

substancje powodujące zakwaszenie i eutrofizację, azotany pochodzenia rolniczego, pestycydy).

4. *Wzmocnić zgodność rozwoju regionalnego i planowania przestrzennego z potrzebami różnorodności biologicznej w UE.*

Udoskonalone planowanie na poziomie państw członkowskich, regionów i władz lokalnych jest kluczem do zapobiegania, minimalizowania i równoważenia negatywnego oddziaływania rozwoju regionalnego i przestrzennego, umacniając jednocześnie zgodność tego rozwoju z potrzebami różnorodności biologicznej. W tym celu potrzeby różnorodności biologicznej należy uwzględniać na początkowych etapach procesu podejmowania decyzji. Główne działania obejmują: skuteczne zajęcie się kwestią różnorodności biologicznej w ramach SEA²⁰ i EIA¹⁹; zagwarantowanie, że wspólnotowe fundusze rozwoju regionalnego działają na korzyść, a nie na szkodę różnorodności biologicznej; tworzenie partnerstw obejmujących podmioty odpowiedzialne za planowanie i rozwój oraz podmioty zajmujące się ochroną różnorodności biologicznej.

5. *Znacznie zmniejszyć wpływ wywierany przez obce gatunki inwazyjne i obce genotypy na różnorodność biologiczną w UE.*

Podjęto różnorodne środki mające na celu kontrolowanie obcych gatunków inwazyjnych oraz zapobieganie ich rozprzestrzenianiu, jednak w tym obszarze polityki istnieją jeszcze luki. Należy zatem opracować w tym zakresie kompleksową strategię na poziomie UE, jak również podjąć określone działania, w tym ustanowić system wczesnego ostrzegania.

5.2.2. 2 OBSZAR POLITYKI: UE i różnorodność biologiczna na świecie

Cele

- 6. *Zasadniczo podnieść skuteczność wspólnych międzynarodowych regulacji działania w zakresie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych.***
- 7. *Zasadniczo zintensyfikować wspieranie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych w ramach pomocy zewnętrznej udzielanej przez UE.***
- 8. *Zasadniczo zmniejszyć wpływ handlu międzynarodowego na różnorodność biologiczną i usługi ekosystemowe na świecie.***

By osiągnąć cel, jakim jest wypełnienie zobowiązania znacznego zmniejszenia wskaźnika utraty różnorodności biologicznej na świecie do 2010 r., Wspólnota i państwa członkowskie potrzebują nowego bodźca do działania. Podejście UE musi stać się bardziej spójne, tak by zagwarantować synergię pomiędzy działaniami podejmowanymi w zakresie ustanowienia międzynarodowych regulacji działania, handlu (w tym umowy dwustronne) oraz współpracy na rzecz rozwoju. Jeśli chodzi o ustanowienie międzynarodowych regulacji działania, UE powinna skupić się na bardziej skutecznym wdrażaniu Konwencji o różnorodności biologicznej i związanych z nią umów. W odniesieniu do pomocy zewnętrznej, UE powinna położyć nacisk na fundusze przeznaczone na potrzeby różnorodności biologicznej oraz na wspieranie włączenia kwestii różnorodności biologicznej do programów sektorowych i geograficznych. W

odniesieniu do handlu szczególnie pilne jest podjęcie działań zapobiegających wylesianiu lasów tropikalnych oraz handlowi towarami, których wytwarzanie przyczynia się do tego procesu. Sprawna realizacja programu dotyczącego egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa³¹ (Forest Law Enforcement Governance and Trade, FLEGT) może znacząco przyczynić się do postępu w tym zakresie. Podjęcie skutecznych działań w krajach i terytoriach zamorskich państw członkowskich, charakteryzujących się bogactwem gatunków i siedlisk, odgrywa kluczową rolę jeśli chodzi o wiarygodność UE w tym względzie na arenie międzynarodowej.

5.2.3. 3 OBSZAR POLITYKI: Różnorodność biologiczna i zmiany klimatyczne

Cel

9. Wspierać dostosowywanie różnorodności biologicznej do zmian klimatycznych.

W kręgach naukowych i politycznych panuje zgoda co do tego, że wkroczyliśmy w erę nieuniknionych i bezprecedensowych zmian klimatycznych. Ich wpływ na różnorodność biologiczną w UE można już zmierzyć. Zmiany klimatyczne są w stanie w okresie zaledwie kilku dziesięcioleci zniweczyć nasze wysiłki mające na celu ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej.

By złagodzić długoterminowe zagrożenie różnorodności biologicznej trzeba zasadniczo zredukować emisje gazów cieplarnianych na świecie. Musimy wywiązać się z naszych zobowiązań w ramach protokołu z Kioto, a na okres po 2012 r. ustanowić jeszcze ambitniejsze cele w zakresie emisji zanieczyszczeń na świecie, tak by ograniczyć wzrost średniej rocznej temperatury na świecie do najwyżej 2°C powyżej poziomu z epoki przedprzemysłowej.

Ochrona różnorodności biologicznej może wspomóc redukcję koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze, ponieważ lasy, torfowiska i inne siedliska magazynują dwutlenek węgla. Potrzebne będą także strategie pomagające dostosować różnorodność biologiczną do zmieniającej się temperatury i warunków hydrologicznych. Wiąże się to w szczególności z zagwarantowaniem spójności sieci Natura 2000. Należy również zadbać o to, by zapobiegać, minimalizować i równoważyć potencjalne szkody, które mogłyby wynikać dla różnorodności biologicznej z dostosowania do zmian klimatycznych oraz podejmowanych działań łagodzących.

5.2.4. 4 OBSZAR POLITYKI: Podstawy wiedzy

Cel

³¹ COM (2003) 251 wersja ostateczna

10. Zasadniczo wzmocnić podstawy wiedzy w zakresie ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej w UE i na świecie

Zrozumienie kwestii różnorodności biologicznej stanowi jedno z największych wyzwań stojących przed ludzkością. By udoskonalic strategie polityczne realizowane w przyszłości należy przede wszystkim ugruntować naszą wiedzę na temat różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych. Wiąże się to ze wzmocnieniem, w ramach 7PR i krajowych programów badawczych, Europejskiej Przestrzeni Badawczej, jej międzynarodowego wymiaru, infrastruktur badawczych, powiązań pomiędzy środowiskiem naukowym i politycznym oraz interoperacyjności danych w zakresie różnorodności biologicznej. Powinno się przy tym wykorzystać nowe technologie teleinformatyczne. Jeśli tylko znalezione zostaną środki w ramach istniejących zasobów finansowych, Komisja ustanowi na poziomie UE niezależną strukturę świadczącą doradztwo w oparciu o wiarygodne wyniki badań w celu informowania o realizacji i dalszych postępach w opracowywaniu polityki.

Na arenie międzynarodowej UE powinna określić sposoby i środki służące wspieraniu procesu kształtowania światowej polityki w oparciu o niezależne doradztwo naukowe, między innymi poprzez aktywny wkład do oceny MA zaplanowanej na 2007 r. w ramach Konwencji o różnorodności biologicznej oraz poprzez prowadzenie konsultacji dotyczących potrzeb udoskonalenia Międzynarodowych mechanizmów w zakresie ekspertyzy naukowej dotyczącej różnorodności biologicznej.

5.3. Cztery podstawowe działania wspierające

1. Zapewnienie odpowiedniego finansowania

Zagwarantowanie odpowiedniego finansowania sieci Natura 2000, jak również innych form działania podejmowanych na rzecz różnorodności biologicznej poza tą siecią, jest kwestią zasadniczą. W ramach nowych perspektyw finansowych na lata 2007-2013 istnieje możliwość współfinansowania działań podejmowanych na rzecz różnorodności biologicznej oraz sieci Natura 2000 w ramach funduszu rozwoju obszarów wiejskich³², funduszu spójności i funduszy strukturalnych³³, programu Life+³⁴ oraz 7PR. Jednak redukcja budżetu przewidziana na grudniowym szczycie Rady Europejskiej³⁵ z pewnością będzie miała wpływ na możliwości finansowania działań podejmowanych na rzecz różnorodności biologicznej w ramach powyższych instrumentów. W związku z tym zasadniczą rolę będą odgrywać wybory dokonywane na szczeblu krajowym. Wspólnota i państwa członkowskie będą musiały zagwarantować, poprzez współfinansowanie w przypadku tej pierwszej oraz przy pomocy własnych środków budżetowych w przypadku państw członkowskich, odpowiednie finansowanie planu działań, w szczególności w zakresie sieci Natura 2000, terenów rolniczych i leśnych o wysokich walorach przyrodniczych, różnorodności biologicznej środowiska morskiego,

³² Rozporządzenie (WE) nr 1698/2005, Dz.U. L 277 z 21.10.2005, str. 1 oraz decyzja nr 2006/144/WE, Dz.U. L 55 z 25.2.2006, str. 20.

³³ COM (2004) 492, 493, 494, 495, 496 wersja ostateczna

³⁴ COM (2004) 621 wersja ostateczna

³⁵ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska w Brukseli, 15 i 16 grudnia 2005 r.

różnorodności biologicznej na świecie oraz badań nad różnorodnością biologiczną, jej monitorowania i inwentaryzacji. Alokacja środków z zasobów finansowych Wspólnoty powinna miećna względzie ograniczenia budżetowe w mieścić się w granicach określonych nowymi perspektywami finansowymi.

2. *Wzmacnianie procesu podejmowania decyzji na poziomie UE*

Kwestia ta obejmuje: poprawę koordynacji i wzajemnego uzupełniania się Wspólnoty i państw członkowskich, zwłaszcza poprzez BEG; zagwarantowanie, że istniejące i nowe polityki i budżety (łącznie z tymi opracowanymi w ramach krajowych programów reform w ramach strategii lizbońskiej) w należyty sposób uwzględniają potrzeby różnorodności biologicznej; uwzględnianie w procesie podejmowania decyzji kosztów ponoszonych przez środowisko (w tym utrata naturalnego kapitału i usług ekosystemowych); poprawę spójności różnorodnych krajowych planów i programów wywierających wpływ na różnorodność biologiczną; oraz zagwarantowanie, że decyzje podejmowane na poziomie regionalnym i lokalnym są zgodne z politycznymi zobowiązaniami dotyczącymi różnorodności biologicznej podejmowanymi na wyższych szczeblach.

3. *Tworzenie partnerstw*

Obejmuje to tworzenie postępowych partnerstw pomiędzy administracją, środowiskiem akademickim, podmiotami zajmującymi się ochroną środowiska, właścicielami i użytkownikami gruntów, sektorem prywatnym, sektorem finansów, sektorem oświaty oraz środkami przekazu, które wspólnie sformułują rozwiązania. Należy przy tym korzystać z już istniejących przepisów (np. w ramach WPR i WPRyb) oraz tworzyć nowe partnerstwa, także poza UE.

4. *Kształtowanie świadomości edukacji społecznej i zachęcanie społeczeństwa do aktywnego udziału*

Obejmuje to opracowanie i realizację strategii informowania wspierającej plan działań, ściśle współpracę z inicjatywą „Countdown 2010” oraz wdrażanie Konwencji z Århus i związanych z nią dyrektyw³⁶.

5.4. Monitorowanie, dokonywanie ocen i przeglądów

Komisja będzie co roku składać sprawozdanie Radzie i Parlamentowi na temat postępów w realizacji planu działań, począwszy od momentu przyjęcia niniejszego komunikatu do końca 2007 r.

Drugie sprawozdanie (do końca 2008 r.) zawierać będzie zwięzłą ocenę śródkresową postępów osiągniętych w zakresie realizacji celów wyznaczonych na 2010 r.

³⁶ Dyrektywy 2003/4/WE, Dz.U. L-41 z 14.2.2003, str. 26 oraz 2003/35/WE, Dz.U. L 156 z 25.6.2003, str. 17.

Czwarte sprawozdanie roczne (do końca 2010 r.) zawierać będzie ocenę wywiązania się przez UE ze zobowiązań na 2010 r. Obejmie ono jakościową ocenę stopnia realizacji działań i celów podjętych w ramach planu działań, przy czym rozważone zostaną podstawowe założenia oraz potencjalne działania, których zabrakło. W ocenie zawarte zostaną także dane ilościowe dotyczące zestawu najważniejszych wskaźników dotyczących różnorodności biologicznej (załącznik 2). Indeks dotyczący różnorodności biologicznej zostanie opracowany w 2007 r. jako wskaźnik zrównoważonego rozwoju oraz wskaźnik strukturalny. Komisja opracuje i wdroży te wskaźniki oraz kwestie związane z ich monitorowaniem we współpracy z państwami członkowskimi i społeczeństwem obywatelskim.

Siódme sprawozdanie roczne (do końca 2013 r.) zawierać będzie podobną ocenę, jak również odniesienie do wszystkich celów planu działań na okres po 2010 r.

Wszystkie te oceny złożą się na ocenę końcową w ramach szóstego programu działań w zakresie środowiska naturalnego, przeglądu polityk i budżetów sektorowych w latach 2007-2013 oraz polityk i budżetów na okres po 2013 r.

5.5. Długoterminowa wizja dotycząca różnorodności biologicznej w UE u podstaw polityki

Powstrzymanie procesu utraty różnorodności biologicznej i skierowanie go na drogę poprawy są istotnymi posunięciami. Jednak należy spojrzeć w przyszłość po 2010 r. i ukształtować długoterminową wizję stanowiącą podstawę polityki. Wizja ta powinna uznać współzależność człowieka i przyrody oraz potrzebę osiągnięcia nowej równowagi pomiędzy rozwojem a ochroną świata natury. Komisja zapoczątkuje debatę na ten temat.